

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

N. IORGA. — Nebunul din Varşovia.

M. CUNȚANU. — Cîntec.

S. TEODORESCU-KIRILEANU. — Ștefan-cel-Mare și Sfînt.

G. VINEȘ. — Dimineața (poezie).

Dări de seamă :

IL. CHENDI. — Inimă de student de Hildebrand Frollo.

EUGEN CIUCHI. — În amurg (poezie).

RED. — Notițe. Răspunsuri.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

STRADA REGALĂ No. 6, (Hotel Union)

BUCUREȘTI

Ediție populară

Abonamentul 6 lei pe an

In Editura Institutului de arte grafice „MINERVA”

AU APARUT :

DRUMURI ȘI ORAȘE DIN ROMÂNIA

DE

N. IORGA

PROFESOR UNIVERSITAR

Prețul Lei 2.50

GENIU PUSTIU

ROMAN ORIGINAL INEDIT

DE

MIHAIL EMINESCU

Romanul care a fost descoperit d'abia acum, este de o mare importanță pentru literatura noastră, constituind prin caracterul său pur național una din cele mai bune cărți de educație rominească.

Prețul Lei 2.—

De vânzare la toate librăriile din țară

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
6 Lei pe an

NEBUNUL DIN VARȘOVIA

Dăunăzi s'a putut ceti în ziare o telegramă din Varșovia, capitala Rusiei polone, prin care se anunța că, în timpul cînd o procesie patriotică rusească trecea, cerînd de la Dumnezeu prin cîntece biruința asupra Japoniei, un nebun a tras cu revolverul asupra mulțimii, ucigînd trei oameni și rînind vre-o cincizeci. Un nebun?! O a doua telegramă, venită îndată după aceea, lămuria că nebunul nu fusese nebun și înainte, cînd toată lumea îl cunoștea ca pe *cumintele* conte D., dar că zgomotul pe care-l făcea atîta iubire de țară strînsă la un loc, fulgerul zguduitoar ce pornia din atîtea minți încălzite de ideea mare de a se mai alipi o țară la atîtea altele pe care Rusia le ține prin lanțurile de fier ale minunatei sale culturî naționale, vederea amărîtoare a mulțimilor ce se îngrămădiau supt steagurile galbene pe care se rășchira triumfătoare pajurea neagră, lacomă prin două capete, — că toate aceste lucruri mari, frumoase, înălțătoare, dar neobișnuite pentru dînsul, i-au furat o clipă mințile și l-au făcut să improaște pe patrioți cu gloanțe de revolver. Decî ucigașul din Varșovia nu fusese nebun, și el nu va mai fi fost nebun, de sigur, cînd alte gloanțe de revolver, acestea înțelepte, disciplinate și disciplinatoare, ale jandarmilor, l-au trîntit acoperit de rîni, pe balconul crimei sale, de unde a fost luat pentru a ispăși păcatul ce făcuse.

*

Cînd am cetit veștile despre această faptă nebună, mi s'au trezit în minte cu o putere neașteptată și într'o lumină de înțeles mai deplin, pare-că, cele ce le-am văzut în această Varșovie de procesii patriotice rusești și de conți poloni ce cad nebuni de o dată,—acum doi ani de zile.

Ce frumos oraș, și cit de greu ai găsi chiar în Apus un altul care să i se asemene! Lăsînd la o parte cartierul evreiesc, care nici el nu

poate să se puie alături cu gheturile noastre din Moldova, pretutindeni case înalte, curate se ridică de amîndouă laturile străzilor de o strălucită lărgime.

Din acest punct de vedere deci, un oraş modern de mîna întăiu. Dar, în acelaşi timp — cea ce e mai rar —, din alt punct de vedere, Varşovia e încă un elegant oraş al secolului al XVIII-lea. Acest veac, cu gustul pentru ce e mărunţ, drăguţ, împodobit, căutat, trăieşte şi astăzi în cutare grădină făcută de unul din ultimii regi ai Poloniei cu un falş templu antic ridicîndu-se din mijlocul arborilor, în unele biserici prefăcute pe acea vreme, în multe din palatele cu faţada aşa de cochetă şi de primitoare. Tonul acesta de secol al XVIII-lea e cea din urmă găteală pe care minile iubitoare ale Poloniei neatîrnate au pus-o pe acest copil răsfăţat al ei, Crăiasca Varşovie. Şi pare că te aştepţi ca din boschetele verzi, din porţile sculptate să vezi ieşind spre trăsura aurită, bogată în stucaturî alegorice, în mătăsuri de colorî vesele şi în oglinzi scumpe, un elegant în haine de satin cu galoane şi nasturi de pietre scumpe, cu coada pudrată supt pălăriuţa-i de femeie, cu pantofaşi terminaţi cu călcîie înalte, ducînd de braţ, în ciripiturî franţuzeşti, o păpuşă de femeie numai în hote, panglicî, pudră şi benghiuri.

O trezeşte-te din idilă! Căci duhul ce domneşte aici în splendidul oraş cu stradele largi şi casele mîndre nu e un duh de idilă, de pastorală, ci unul de tragedie. O tragedie fără strigăte de patimă, fără lovituri de sabie, fără căderî teatrale, care se mulţameşte a strivi, a *minca* sufletele oamenilor din neam în neam, — încet, tăcut, cu rîndială.

Varşovia polonă are o Universitate rusească. Şcolile ce duc la dînsa sint ruseşti — şi ce falnică se ridică una din ele dăruiată oraşului de o înaltă mărinimie! —: copiii poartă şăpcile stăpînilor. Teatru polon nu e; dar ce frumoasă e Opera de unde nu se pot răspîndi idei, ci se revarsă numai, în serile de represintaţiî luminoase şi bogate, valurile fermecate ale musicîi care mîngîie, înşală, slăbeşte şi adoarme. Adormiţi cu toţi, oameni ce purtaţi nenorocirea strămoşilor, lumina conştiinţiî voastre dureroase stingă-se, adormiţi: Cîrmuirea e bună. Dar nu visaţi, pentru Dumnezeu, căci veţi ajunge ca nebunul acela din balcon care a ucis ca să fie ucis!

O bibliotecă naţiională nu e. Archivele sint conduse de funcţiionari cari au dat dovezi că sint scutiţi, prin multa lor iubire pentru ştiinţa pură — trăiască ştiinţa pură! — de orice rătăcirî vrednice de pedeapsă. În cite un colţ numai al palatelor vechi, obiceiul majoratelor — trecerî averilor asupra fiului celui mai mare, cu anumite

îndatoriri veşnice de cultură şi binefacere — mai păstrează cîte o bibliotecă polonă, în care găseşti cărţile pe care a cetit un Zamoyski, marele general ce s'a bătut cu Mihaï al nostru, volumele şi pachetele de hirtii ce cuprind o poveste nespus de frumoasă, de glorie în lupte, de civilisaţie, de înflorire, dar care, cînd îţi aruncî ochii asupra stradei de astăzi, ţi se pare aşa de veche, încît mai nu crezi că a fost. Une ori poarta de intrare la aceste comori e închisă ceretătorilor, sau li se spune, întredeschizînd-o, că n'au la ce se osteni : alte ori vezi numai, în atitea săli mari, umbroase, prin care se pot mişca în voie strămoşii în adîncimea nopţilor de iarnă, cîte un bătrîn custode, vre-un student sfios care răsfoieşte cîteva pagini, şi se duce.

Lîngă multele biserici catolice, pe treptele de piatră înnegrită, lîngă Madona ce binecuvintează din ocnîta luminată de candelă, se roagă oameni săraci cu o credinţă fără de margini. Prin uşile totdeauna deschise se infundă alţi credincioşi din toate treptele societăţii polone, spre a depune la picioarele lui Dumnezeu o rugăciune pe lîngă cuvintele obişnuite ale căreia se strecoară poate şi altceva. Ici şi colo tronează bisericile ruseşti, nouă, în pieţe largi, la întretăieri de drumuri, în mijlocul primblărilor celor mai frecventate : din aurul ce căptuşeşte virful turnurilor de piatră sculptată, soarele smulge zimbete de despreţ, fulgere de ameninţare.

Ziarele sînt sarbede ; reviste însemnate nu apar : celor din Galiţia — unde Polonii trăiesc liber supt stăpînirea priincioasă a Austriei — li se smulg toate paginile ce vorbesc despre suta de ani din urmă. Nici-un scriitor vestit nu trăieşte aici, unde putea să lucreze pentru mărirea numelui polon numai pictorul Siemiradzki, pe care toată Varşovia, tăcută, supusă cum s'a deprins să fie, l-a petrecut la mormînt, înecînd stradele late cu nesfîrşite mulţimi negre, ca pe un Împărat. Dar bunul bătrîn Siemieradzki zugrăvia zei, eroi, Cesari, curtesane, viaţă romană şi viaţă grecească, din priveliştea cărora se poate scoate numai admiraţia pentru civilizaţii moarte, mulţămirea senină pentru un frumos ce a fost odată în oameni şi lucruri, şi atita !

De la înnăbuşirea revoluţiei din 1863, care a trimes şi la noi atîţia pribegî, Varşovia, ca toată Polonia rusească, e liniştită, supusă. Oamenii nu fac politică : nu sînt cluburi, nu sînt societăţi, nu sînt măcar cafenele. În această Arcadie paşnică lumea merge la cofetărie : fiecare-şi bea cafeaua sau ciocolata, îşi mestecă prăjitura, şi, uitîndu-se în golul din jurul său, se duce. Nu se formează grupe, şi se vorbeşte foarte puţin. Şi în strada pe care se îngămădesc trecătorii, e o tăcere ! Fiecare merge singuratec, după afacerile sale, ca un om cu socoteală ce este. În mijlocul trăsurilor stă jandarmul,

mare, puternic, răzimat pe sabie : mai încolo încă unul, și încă unul : la răspintii cite un ofițer. Infanteriști innaintează greciū, lăliū, in haine albe murdare, cu o pușcă cu baionetă ce pare că nu se mai sfirșește ; cite un Cerchez cu căciula greoaie trece iute pe calul său mic pe care-l înghit faldurii lungei mantale.

*

Vai, morții aceștia, cari se primblă prin grădini, privesc fără scop in odăile cofetăriilor, umblă după afaceri, scriū gazete ce nu cuprind nimic, muncesc in ateliere și fabrici in care nu se făurește bogăția neamului lor, — intocmai ca oamenii vii de aiurea, dar cari nu sint, fiind-că li lipsește sufletul, pe care l-au confiscat jandarmii și-l păzesc Cazacii și Cerchezii !

Și iată că într'o zi minia a dat viață unuia dintre dinșii. Un singe viu a aprins lumina conștiinții : procesiunea aceia patriotică ce se îngrămădia cîntînd rugăciuni de biruință, călca in picioare patria moartă, Polonia pingărită, despoiată, cu coroana smulsă. Astfel contele D. a nebunit și s'a făcut ucigaș !

N. IORGA.

C Î N T E C

La fintina cu găleată,
Pe cărarăa cea din grui,
Stau de cite-orî e lună,
Un flăcău cu draga lui.

Nu se string, nu se sărută,
Dar suspină și zimbesc,
Cînd cu mintea petrecută
Ca 'n beție se privesc.

Du-te lună, vino ceață,
Ca să nu-i mai pot vedea...
Nici odat' așa iubire
N'am iubit in viața mea.

M. CUNȚANU.

LEGENDE DESPRE ȘTEFAN-CEL-MARE

Reproducem patru legende din cartea pe care harnicul învățator din Zorleni, S. Teodorescu-Kirileanu o tipărește în ajunul serbării ce se pregătește întru amintirea marelui Voevod moldovean. Ele au un fond interesant, de și forma s'ar fi căzut a fi mai concisă și mai măsurată.

I

Pusnicul Silivestru

Ștefan cel Mare a avut fel de fel de dușmani, și păgini și creștini, că toți aveau cheful să puie stăpînire pe țara Moldovei, care era mănoasă, frumoasă și cu oameni viteji.

Între creștinii care dușmăneau mereu pe Moldovenii, erau și Leșii, din partea despre miază-noapte a țării noastre.

Odată Leșii s'au pus în minte, ca să-l prindă pe Ștefan negătit de război și cu șireclul acesta să-l bată.

Da Ștefan a zăpsit hicleșugul Craiului Leșesc și din pricină că n'avea destulă oaste să ție piept de-odată la mulțimea oștirii lesești, s'a tras frumușel din calea dușmanului, tot în spre țara de gios a Moldovei, pînă ce-a agiuns în dreptul munților din apropierea Cetății Neamțului, după cum își isvo-disse el un plan ca să tragă la urma urmei pe Leși în capcană și să-i bată, ca pe dinșii.

Leșii tot l-au urmărit pe Ștefan, ba pe la cetatea Sucevii, ba pe la Cotnari, unde-avea Ștefan Vodă gospodărie amarnică; l-a mai căutat și prin alte părți, pînă ce-a dat de urma lui, că-i tras cătră munți și s'a luat după el.

Ștefan cel Mare trimete anume ostași ca să-i tragă pe Leși în capcană, prefăcîndu-se că Moldovenii fug de frică de dinaintea Leșilor.

După ce a pus toate în cale, Ștefan Vodă s'a suit pe un cal și, fără să oblicească cine-va, trece pe la izitura iazului de la Trapezariu, pe coasta schitului Slătioru, pe la odaia Mănăstirei Albe (Bogoslavul vechi sau mănăstirea Neamțului cea veche), trece podul de pe Maghernița și se oprește la chilia vestitului pusnic «*Silivestru din Croitoria veche*». Leagă calul de cheotoarea chilie și intră încet la pusnic.

Chilia întunecoasă era luminată puțin de focul din vatră.

Pusnicul care ședea pe vatră curățind usturoi, a simțit c'a intrat cine-va și a'ntrebat :

— Tu iești Stoene ?

— Eū, a răspuns streinul. Da ce faci acolo ?

— Ia curăț usturoi să fac ceva de-a mîncării, că am întirziēt cu pravila de la biserică și am mai cetit și la bolnavi. Da tu șezi pe laiță și spune-mi ce vești ai mai auzit, ori dacă vrei, vină să mîncăm amîndoi ici la foc. Am mîncare într'ales : uită-te cole, în căuș cîrmoji de pine cu zamă de ehliță (anghelică), am și udătură, usturoi cu oloiū de jîr și pe urmă dregem gustul cu chisăliță.

Cînd le-a pus pe toate în cale, pusnicul și oaspetele s'au așezat pe scăuieșe lingă vatră și au prins a'nfulica la mîncări ca acelea.

Din cînd în cînd mai vorbeau încet și liniștit, de Vodă carele face biserică, de necazul țării cu Leși și multe de toate și tocmai într'un tîrziu, cînd era mai gata mîncarea, zice oaspetele :

— Nu țin minte de cînd sînt Domn în țara Moldovei, să fi mîncat așa de bine, ca chisălița și usturoiul pusniciei d-tale !

Pusnicul, auzînd vorba : «de cînd sînt Domn» holbă ochii la străin și odată căzu la picioarele lui Vodă.

— Iartă-mă, Măria Ta, că păcătoșul de mine nu te-a cunoscut. Ești Măria Sa Ștefan, ctitorul nostru ! Blagoslovit să fii veac de veac ! Frumoasă mănăstire ai durat, numai de ți-ar ajuta Dumnezeu să o și îmbraci, că mare pomână ți-ai face pe lumea asta. Da ce vînt te-a adus, pe vremea asta, la păcatele mele ?

— Ia niște pîrdalnici de Leși nu-mi dau ragaz, ci tot umblă cu zurba asupra mea, de nu-mi pot stăpîni țara în liniște. Și am venit să mă rog, ca împreună cu toți călugării tineri și bătrîni să faceți în noaptea asta slujbă la sfînta biserică, ca doar mi-a ajuta Dumnezeu Sfîntul să-i snopesc mine pe Leși, după cum gîndesc eū, și atunci oiū îmbrăca mănăstirea asta nouă, oiū închide valea cu ziduri puternice, drept mulțămîtă Domnului, iar oamenii să pomenească veac de veac cum că Ștefan Vodă a mîncat aici cîrmoji de pine cu ehliță și usturoiū cu oloiū de jîr, la pusnicul Silvestru.

— Să trăiești, Măria Ta, ți-a ajuta Dumnezeu cel mare și puternic, că doamne ! multe mănăstiri și biserici ai făcut pe lumea asta. Noi ne rugăm totdeauna pentru Măria Ta și

ne-om ruga și amu. Iaca amuș s-or stringe toți părinții, îi merge și Măria Ta și să fii în pace, că mine ai să fii stăpîn pe argăsală.

Îndată au tras clopotele la biserica Bogoslov; Vodă s'a închinat și a pornit în treabă-și tot pe drumul pe unde venise de la Grajduri, iar călugării s'au rugat toată noaptea.

A doua zi, Leșii care căzuse în capcană, i-a bătut cumplit, Ștefan Vodă, pe podișul din Braniștea care vine între Obreja Mare, Obreja Mică, și între piciorul muntelui Pocrov și grădina Donțului, după cum arată chiar movilele unde s'a îngropat mîndria Leșască, care se văd și astăzi, grăindu-ne, în felul lor, de vitejia strămoșilor noștri, tari în credință și iubitori de neamul nostru.

II

Ștefan-cel-Mare și baba Tudora

Sînt mai bine de 400 de ani, de cînd pe virful dealului Dumbrava din munții Vrancei era o căsuță în care ședea o babă, pe care-o chema *Tudora Vrăncioae*.

Într'o sară, baba ședea pe pragul ușei și torcea. Stînd așa, zărește în depărtare un călăreț venind în goana calului. După ce-a trecut Dealul Lupului, se oprește în lunca celor șapte munți, ca să mai răsufle calul. Voinicul își aruncă ochii împregiur și pornește cătră căsuța babei.

Cînd a ajuns dinnaintea căsuții, întrebă pe babă :

— Ai unde să mă primești în bordei și să-mi dai apă la cal ?

— Cum nu, voinice. Poftim, și-î ospăta la noi, cît ți-a trebui, îi bea cît ți-a fi gustul și te hodinește ca acasa la dumneata. De cal, să n'ai grijă, c'oiu căuta de el, cum trebuie.

Străinul se dă jos de pe cal, își mîngie calul plin de spumă de atîta alergătură și oftă adînc.

— Da ce ai voinice, de oftezi așa de greu? Ți-a murit tătucu-tu, mămucă-ta ori nevasta?

— Cum să nu oftez, dacă țara-î prada Turcilor. Și-î povesti cum Turcii au năpădit în țară și i-a bătut oastea, împărăștiind-o...

— Cum s'ar zice, ești Domnul Moldovei, Ștefan-cel-Mare?

— Adevărat. Și de cît aș fi ajuns vremea asta, mai bine rămîneam și eu printre cei morți.

— Nu te scirbi Măria ta, fii cu inimă și nu face pe voia dușmanului, las că-î învinge. Dacă-î țara în cumpănă, iaca-ți dau pe cei șapte feciori ai mei, cari-s voinici ca niște zmei și sînt cinstea și sprijinul bătrîneților mele. Ei ți-or sta într'ajutor și cu puterea lui Dumnezeu ș'a Maicii Preacurate, îi birui pe păgîni.

Vorbele babei îl îmbărbătară pe Ștefan și o'ntrebă :

— Cum te cheamă, mătușă?

— Tudora.

— Să fii sănătoasă, mătușă, și-ți mulțămesc de vorbele dumitale. Adă-mi pe cei șapte voinici, și-ți făgăduesc să-î fac cei d'intîiîu din țara Moldovei.

A doua zi, cum s'a zorit de ziuă, Ștefan-Vodă, întovărășit de cei șapte Vrancei, porni prin țară : a strins oastea risipită, a mai chemat și alți munteni, și au tăbărit pe Turci.

Singur Ștefan s'a luptat înfricoșat cu păgîinii. Cei șapte frați tot alături cu Vodă, se luptau de-avalma, ca niște lei-paralei.

Turcii cădeau ca frunzele, toamna, și toata cîmpia era numai grămezi de morți. — și, cu ajutorul lui D-zeu, a răpus Ștefan pe Turci.

După ce-a biruit pe Turci, Ștefan a chemat la dînsul pe cei șapte frați.

— Vați purtat vitejește, flăcăi, ferice de mama care v'a făcut și v'a crescut ! Iaca pentru ajutorul și vitejia voastră, vă dau cei șapte munți din Vrancea, cu vale cu tot. Să trăiți, să vă gospodăriți și să stăpiniți voi și tot neamul vostru în veac de veac, locurile care vi le-am dăruit.

Voinicii s'au dus și ș'au ales fie-care cîte-un munte, la poalele cărora s'au întemeiat mai tirziîu satele : Negrilești, Tulnici, Păulești, Spinești, Birsești, Năruja și Nereju, și fie-care sat și-a luat numele după numele stăpinilor celor șapte munți.

Unia spun că Ștefan cel Mare, venind prin locurile acestea, a fost primit de feciorii Vrâncioaei în muntele care se chiamă *Masa lui Bucur*, unde este scris pe piatră numele lui Ștefan-Vodă și a lui Bucur. Atunci Ștefan-Vodă ar fi dăruit pămîntul Vrancei feciorilor Vrâncioaei, ca răsplată pentru primirea cea bună ce i s'a făcut.

Feciorul cel mai mare a întemeiat satul Budești, numindu-se după numele lui : Budescu ; cel de al doilea a întemeiat Păulești, după numele lui Paul.

III

Cîntecul Ilenei

Zice că Ștefan-Vodă a avut o ibovnică, pe care o chema Ileana, iar alții spun că o chema Ioana, și-a ținut-o ascunsă trei ani de zile în chilia starețului de la mănăstirea Tazlău. Unii zic că era fata unui boier mare din Țara-de-sus, iar alții spun că era fata unei vădane de la Cașin. Iacă și cîntecul fetei acelei după cit se mai ține minte în vremea de astăzi :

Ștefan Vodă 'n bătălie
Face treabă ca o mie,
Vodă Ștefăniță.
Iar Ileana plinge-acasă,
De-ți pare că plouă-varșă,
Vodă Ștefăniță.
Și-i păcat, că-i prea frumoasă,
Că în lume vestea-i mearșă,
Vodă Ștefăniță
Ieși Ileană la porțiță,
Că îți vine Ștefăniță,
Vodă Ștefăniță.

IV.

B i r s a n

Într'o zi de primăvară trecea Ștefan-Vodă pe zarea din luminișul Birseștilor, cu o ceată de voinici. Colindase toată ziua călări toți munții, să stringă ostași, că Ștefan fusese bătut de Turci în Ținutul Neamțului. Sara se urcară pe un tapșan aproape de piscul Vulturului. Acolo descălecară și-au făcut un foc mare. Scoaseră din desagi, ce mai aveau de-ale mîncării, ospătară și s'au pus pe hodină.

În drunul lor până acolo nu 'ntilnise țipenie de om, și de acolo de pe munte nu zăriau nici o scintee de lumină și nu se auzia de cit hămăitul cînilor ciobănești din valea Putnei, de la poalele muntelui. Fiind-că le era urit, trîmbițașii scoaseră surlele și sunău de huiău văile.

Ciobanii cari erau cu turmele, cînd auziră surlele, se minunau cine să cînte 'n munți, și, cînd au mai văzut și un fum

gros acoperind vârful muntelui, au alergat cu ciomegele și cu dulăii într'acolo.

leșise stelele de-abinelea pe cer, cind au ajuns ciobanii la focul domnesc.

Cind i-a văzut Vodă, i-a întrebat:

— Cine sînteți voi?

— Sîntem ciobanii boierești.

— Nu vă temeți, că și noi sîntem oameni buni; veniți să vă spunem cine sîntem și ce căutăm pe-aici. Și le-a povestit cum au intrat Turcii 'n țară, cum l-au bătut și cum îmbla să strîngă oștire ca să bată pe dușman și să-l alunge atară din țară.

— Lăsați, oameni buni, toate în pămînt și haideți după mine, să învingem păgînatate, și-ți fi răsplătiți pentru vitejia voastră.

Flăcăii, cum auziră aceste vorbe din gura lui Vodă, s'au legat cu jurămînt că nu s'or despărți de dinsul, numai cind și'or da sufletul.

Unul dintre dinșii, care-l chema *Bîrsan*, ceru calul de la un arcaș și se rugă lui Vodă să-l aștepte pin'ce-a veni el.

Bîrsan cutreeră toți munții de pe-acolo, și a doua zi sară se 'nfățișă lui Vodă cu o ceată mare de flăcăi voinici, unul și unul.

Ștefan-Vodă se bucură de treaba asta voinicească. De-acolea s'au gătit de drum, frigînd cîți-va miei, ospătară, și au luat-o la drum.

Pe valea Putnei, Bîrsan, fiind-că umblase peste măsură de mult, l-a ajuns truda și și-a dat sufletul în brațele tovarșilor lui.

Cu toții au zăbovit și l-au îngropat pe malul drept al Putnei, lingă Cozia. La cap i-au pus o piatră mare, cioplită la două capete, care se vede și astăzi. Alătura de mormînt este o fîntînă, care a făcut-o Vodă cu voinicii lui. Fîntina se chiamă și astăzi «*Puțul lui Bîrsan*». Are apă multă, da nu tocmai rece, din pricină că-i amestecată cu lacrimile celor ce l-au îngropat.

După întimplarea asta toți s'au legat frați de cruce, și Vodă, în pomenirea lui Bîrsan, le-a dăruit tot muntele și locurile dinprejur, să fie a lor de veci.

Apoi, sunînd din surle, porniră înainte, chemînd pe toți

argații și flăcăii cari-i găseau în cale. Și cind au dat față cu Turcul, l-au bătut și l-au scos din țară.

Flăcăii cari fusese tovarăși cu Birsan și cari scăpase teferi din bătălie, s'au întors iarăși la turmele lor și la căsuțele din munte, și-au întemeiat pe locul dăruit de Vodă satul *Bîrsești*, și muntele s'a chemat *Birsan*, de la flăcăul Birsan, care-a murit slujindu-și țara și pe Vodă.

S. TEODORESCU-KIRILEANU.

DIMINEAȚĂ

O undă de soare pe chioșc, se revarsă,
Ușor se strecoară lumina cernută
Prin deasa podoabă de frunze de viță;
Pe galben nisip se topește rotundă. —

Afară în flăcări, rid roșii garioafe.
Iar maci 'nfloriți — lampioane aprinse —
S'apleac'ascunzînd în potir vre-o albină. —
Crăițele mindre și nalba innaltă
Scot capul uîmite, privesc către soare,
Le gîdilă 'n creștet plăcuta căldură
Și ele, orbite, zîmbind, mijesc ochii.

Sburdalnicii fluturi, în tremur de aripă,
Sug dulcea comoară a sinilor fragezi,
Și, beți de mirós, de lumină, de cîntec,
Adorm, alintații, pe crini de mătasă!
Ah, doamne, ce bine-i! Eî știu că'n grădina
Cu florile maldăr, de loc nu s'arată,
Sub plete de aur, luceferi albaștri,
Să-i vază, cu rîvnă să cate a-i prinde.

În chioșcul umbrit, pe un scaun, stăpîna
Fermecătorului raiu, la răcoare,
Cetindu-și gazeta, despică păstaie
De mazăre verde, în poal'adunată.
Apoi măi privește, zîmbind, pe potecă,
Cum vrăbii se scaldă'n fierbinte nisip,
Și iar măi citește; și boabele pică...

Se stinge lumina verzuie pe chipu-î
 Și macii aruncă țîșniri flăcărare
 În ochii ceî veselî. Întreaga grădină
 S'adună în globul apos al privirii...

Să nu te apropii prea mult de stăpîna...
 De-ai vrea, de n'ai vrea, o săruți! și o superi!
 Atunci peste tine urgia grădinii
 Cădea-va. Și zău, anevoe te mîntuî...

Dar iată în foșnet ușor se ivește
 Un cap bărbătesc, cu privirea voioasă,
 Circeii de viță s'agață de păru-î;
 Suride pe-ascuns, strigă: «cucu!» și piere...

Ea lasă gazeta, iar mazărea boabe
 Se varsă din poală cu ropot de ploae...
 Pășește șireată și capu-și afundă
 În latele foi...

Liliacul se'nclină

De-atita zăpadă de flori aromate,
 Văzduhul vuește de cîntec de pasări..
 Și-o-dată, ce larmă-î în frunzele viței!
 Uimită grădina privește, se miră :
 Hei, ce-o fi acolo. de sun' așa dulce?

G. VINES.

DARI DE SEAMA

HILDEBRAND FROLLO. *Inimă de Student*. Poesii. București 1904. 1 vol. 102 pp.

Studentul muncitor și studentul poet sînt figurile cele mai simpatice la orice Universtate și se deosebesc plăcut de studentul limbut, pișicher și vinător de noroc.

Autorul volumului ce anunțăm aparține categoriei celor dintîi. El își trăește, mi se pare, întîii ani ai vieții universitare. Stă sub impresia caldă a primilor pași făcuți în societate. Horațiu, Catul și cîțiva autori germani, citiți la liceu, îl stăpînesc încă. Suflul i se umple de bucurii copilărești, sau de-o revoltă naivă, ca 'ntr'o adevărată inimă de student, bună și comunicativă, atrăgătoare prin semnele de viață ce le dă.

Orî-ce student, ce se respectă, știe să scrie versuri pe cari le strecoară discret în vr'un album, alături de flori răvășite, sau în vre-o jachetă pierdută 'ntr'un colț de bancă. D-l Frolo are și dînsul versuri cu mici alusii tendențioase, ca :

Atitea fuste elegant croite,
 Atitea bluze bine potrivite,
 Albastre, albe, roșii și târcate,
 Atitea băsmăluțe parfumate,
 Atitea gingașe pălărioare
 Dar unde este mîntea gînditoare?
 Se-usucă florile în urma lor
 Privește-le și treci nepăsător...

Dar aceste rămîn numai improvizări de ocazie. D-l Frollo are și strofe destule pe care nu le pot scrie decît tineri de talent, acei puținii cari încep a avea o îndemînare în a-și exprima iubirea și ura, însuflețirea sau deprimarea, cum le simt în epoca critică de tranziție de la copilărie la bărbăție. Astfel «Blestemul» pe care-l îngrămădește pe capul Lesbiei, această «făptură veștedă, urzită a-mi fi prilej pentru păcat», redă puternic toată ura ce-a întunecat pentru întiași dată sufletul feciorelnic de june poet. Păcat numai că alătura de versuri armonioase a admis exagerări ca:

Aș vrea să-ți sfarm de-o peatră capul:
 Apoi să-ți fie catafalc
 Un munte putred de *gunoae*,
 Iar eî pe *hoitul* tău să calc ..

U!!!

Cînd e mai blajin și mai potolit, cetitorul îl poate urmări cu atențiune și cu plăcere, ca în «Oda» scrisă în strofe alcaice:

În sbor trec anii, Lesbia, Lesbia,
 Ei vin și pleacă, iute ca clipele,
 Și tot ce ride, tot ce plînge
 Cade surprins de sosirea morții.

Aceiași coasă, coasa cea strașnică,
 Pe toți ne-așteaptă; toți de asemenea
 Vom fi opriți odată 'n goana
 Cea de plăceri și de suferințe.

Atunci uitarea palidă, vecinică
 Va ține strajă pietrei mormintelor:
 L'al tău, rubito trădătoare,
 Și l'al meu, cel trădat de tine.

Și, cînd în groapă bolts cea umedă
 Va stinge focul urei și-al dragostei,
 Abia atunci avea-vom parte
 Tu de iertare și eu de pace.

Traducerile lui Frollo iarăși au părți bune. Cele din Catul sînt, natural, inferioare traducerilor lui Coșbuc, iar cele din Heine mai pe jos de cunoscutul volum de traduceri apărut de curînd, — dar, în general, autorul e un dibaciî traducător.

O singură observare: cînd un scriitor se lasă a fi prea mult influențat de un autor străin, indicarea numelui aceluia e absolut necesară. D-l Frollo trebuia să pună ca sub-titlu la cîteva versuri: «După Heine» (vezi «Cînd două inimî se iubesc», și altele).

ÎN AMURG

*Fermecătoarea pace din amurgit de vară
Ne 'mprăstie din suflet mîhnirile trecute:
Simțești și tu iubito? plăceri necunoscute
Ne leagă'nă 'n dulci visuri de fericire rară.*

*Și, mîntuiți de rele, o clipă poate nima,
Ne 'mpărtășim în tihnă, ca omul cel cuminte,
De farmecul ce-l naște în noi amurgu-acuma;
Că, foastele năcazurî, la ce-ar apare 'n mînte?*

*Din freamăt lin de frunze un cîntec blînd se 'nchiagă:
Tu trupul ți-l alături de mine tot mai tare,
Iar ochii tăi cei negri mă 'nvăluie 'n mirare
De-atîta fericire visată-o viață 'ntreagă.*

*Grăbește: umbra nopții pe lume să coboare;
Șatît ești de frumoasă cum stai pe gînduri dusă,
Că te-aș topi la pieptu-mi în dragostea-mă nespusă;
Șaș vrea să fie veacuri o clipă trecătoare.*

EUGEN CIUCHI.

NOTIȚE

„**M-me Flirt**“ la Teatrul Național din București. — Vinerea trecută, la 5 Februarst. v., Teatrul Național și împrejurimile lui au fost locul unui spectacol extraordinar. Pe scena instituției ce mistue subvențiile anuale ale Statului avea să se joace, de către o societate de binefacere («Leagănul sf. Ecaterina»), una din acele faimoase piese franțuzești în doi perî, care zugrăvesc viața de-o moralitate problematică a unor pături sociale necunoscătoare de vr'un ideal mai scump decît practica, după o mai lungă orî după o mai scurtă perdea, a dogmei lui Nietzsche despre lumea de «dincolo de bine și rău...» Reprezentația s'a dat, de sigur, în franțuzește, căci unde s'ar mai găsi vre-o limbă atît de rafinată pentru echivocurile subtile ale paradisului, unde stăpînește «M-me Flirt» și tovarășele ei mai puțin false? N'am asistat la jocul diletanților, dar mi s'a spus că franțuzeasca vorbită de dînșii ar fi întrecut pe cea din «Comédie française»; cit pentru rest, entuziasmul privitorilor ar fi străbătut ca un curent electric lojile și stalurile, propagîndu-se pînă și 'n galeria tixită de... *gardiști*, cari găsiseră de cuviință să arate că știu și dînșii ce-î aia: «M-me Flirt». În împrejurimile tea-

trului, unde asistam și eu (fiindcă aici nu se cerea să fii nici din elită, nici din poliție), spectacolul a fost și mai interesant. De jur împrejur, teatrul era înconjurat de vre-o două companii de jandarmi, de un pluton de jandarmi călări și de-o armată de gardiști. Adevărată stare de asediu! Pricina? O pacinică, *foarte* pacinică manifestație studențească, ai cărei organizatori crezuseră — cu drept cuvint — că exprimă revolta opiniei noastre publice împotriva invaziei franțuzești a «M-meî Flirt» în teatrul închinat artei, culturii și moralei românești, și cari salutau echipele francofonilor cu interjecțiuni de haz ori de dojană. Pentru atita lucru nici o altă poliție din lume n'ar fi maltratat pe manifestanți și nici s'ar fi găsit gazete cari (în ciuda slăbiciunii lor de altă dată pentru manifestațiile studențești) să arunce vina asupra celor ce osîndiau ei înșiși ca un păcat național. Această opinie nu este a mea, ci mi-a fost împărtășită de un... *gardist*, care, spre cinstea lui, nu bătea pe studenți, ci credea, în sufletul său curat, că: «este a lor dreptatea; noi sintem doar în țara românească și ce ne pasă de Franțuzi!» Mi-a plăcut gardistul acesta, dar mi-au plăcut tot atit de mult ceilalți gardiști și jandarmi, vre-o *două sute* la număr, cari păziau pe «M-me Flirt» de furia «mitocanilor». Într'adevăr, un cordon polițienesc, alcătuit din Romîni neaoși, cei mai mulți țeranî, și izolînd lumea «M-meî Flirt» de sănătoasa viață românească, — iată o măsură care n'ar strica să se aplice cît mai des!

* * *

Convorbiri literare (No. 2, 1 Febr. 1904) cuprinde, pe lîngă romanele *Din Rucăr* (de Ciru Oeconomu), *Lydda* (de D. Zamfirescu) și *Lordul cel mîtitel* (traducere după P. H. Burnett), un studiu de D. Călugăreanu asupra «Rolului microbilor în digestiunea intestinală», precum și următoarele articole literare ori polemice: *Eminescu*, *Eliad*, *Gutzkow* (de G. Bogdan-Duică), scris cu prilejul apariției romanului «Geniu pustiu». *Manifestări nouî ale unei școale vechî* (IV. Ultimul plagiat al d-lui Gr. G. Tocilescu) de N. Iorga; *Vecinic Pribeag*, poezie de E. H. M.; *Răspuns d-lui Ovid Densușianu și unuî anonim*, de I. A. Rădulescu-Pogonesci; o dare de seamă de d-l G. Bogdan-Duică.

* * *

Luceafărul (No. 3, 2 Febr. 1904; Budapesta) este tot atit de bine îngrijit ca și cele-l'alte două numere din acest an, și cuprinde următoarele: *Eminescu în Blaj*, o serie de contribuiri biografice interesante ale d-lui St. Cacoveanu, fost coleg de școală al poetului; *A murit*, (poezie de N. Otavă); *Cîntece* de Z. Birsan; Mărunțișuri istorice culese în Ungaria de

¹ În N-rul cel mai apropiat al *Sămănătorului* se va publica și un articol asupra cestiunei care ne-a preocupat aici și care a fost tratată, sub foarte variate fețe, de presa noastră. — *Nota Red.*

N. Iorga; *Deochiată*, o bună schiță din viața ardelenescă de G. Stoica; *Scrisoarea din urmă* (poesie) de V. Bontescu; *In luncă* de Carmen-Sylva (traducere de H. P. Petrescu), *Tabla de la Lugoj* de Iosif Popovici și o dare de seamă asupra operei «Drumuri și orașe în România».

Coperta, o frumoasă inspirație din *Luceafărul* lui Eminescu, este datorită d-lui Oct. Smigelschi, autorul și al celeilalte ilustrații: «Profetul Ieremia, Evangelistul Matei, Profetul Isaia».

*

Lupta pentru viață (No. 4, Februarie 1904, Iași) publică articole sociale, versuri, amintiri, glume și... «verzî și uscate». Totuși «unul e în toate»: d. N. A. Bogdan, redactorul unic al revistei. Această fecunditate extraordinară de sub egida «luptei pentru viață», ne explică îndeajuns supărarea redacției (p. 67—68) în contra editării *postumelor* lui Eminescu și Alexandri, precum și teama de alte asemenea publicații...

*

Noua revistă olteană (1 Februarie 1904, Craiova) are un sumar foarte imbielșugat, de articole filosofice, poezii, cugetări etc., etc., datorite d-lor «Elie S. Georgescu, S. Braborescu, I. Stătescu, I. Bălănescu, Popescu-Polyctet, Danilescu, D. D. Stoenescu» precum și altor nume cunoscute... cari însă n'au același sufix

*

Am primit la redacție: «A. Ciura. Visuri trecute. Schițe și nuvele. Blaj. Tipografia Seminarului archidiececan.» Este întâiul volum, de prosă, al unuia din tinerii scriitori ardeleni, al cărui talent a fost remarcat de mult și lăudat cu bună dreptate.

I. Sc.

Răspunsuri

I. Drag. Loco. — Fugiți de poșta redacției? Zadarnic!.. De coș nu scăpați. Știți povestea despre Scylla și Charibda!

Alecu. Loco. — «După un lung *reflex*» puteai și D-ta să îți cunoști puterile, și să numai aștepti *îmbold*.

Gri-gri. Iași. — «Greeni triști în graiul lor
Nu știu ce zic...
Se strigă trist, incetșor
Vorbesc de moarte, vorbesc

de-amor?..»

De moarte și de... coș, da!

«*Bolnavul la spital*». — Nu-î nădejde de scăpare.

«*La țară*». — Vă iertăm îndrăzneala, dar să nu mai faceți de-astea!

I. G. Budapesta. — Toată bunăvoința noastră pentru — alte bucăți.

M. C. Loco. — «Credința» ni se pare că a mai fost publicată undeva. Sinețul puteți să-l publicați tot acolo.

A. Th. S. Iași. — Nici cu, nici fără variantă nu merge «acrostișul».

Em. Giurgiu. — Manuscrisul d-v nu-l găsim... printre cele publicabile.

RED.